

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

Законски систем лиценци у области приватног обезбеђења
-ДИПЛОМСКИ РАД-

Ментор:
др Младен Милошевић

Студент:
Јелена Јузбашић
258/15

Београд, 2022. година

САДРЖАЈ

1. Увод.....	4
2. Законски оквир у области приватног обезбеђења.....	6
3. Послови приватног обезбеђења и основни појмови.....	9
4. Лиценцирање приватних и физичких лица приватног обезбеђења	11
4.1. Услови за добијање лиценце код правних лица	11
4.2. Услови за добијање лиценци код физичких лица	14
4.3. Врсте лиценци.....	15
4.4. Поступак и начин издавања лиценце.....	16
4.5. Процена реалног рока за извођење обуке	18
4.6. Трошкови обуке и лиценцирања	19
5. Легитимација.....	20
6. Контролни центар.....	21
7. Евиденција и надзор.....	22
8. Профил приватног сектора безбедности.....	23
9. Профил радника.....	24
10. Приватни сектор безбедности у бившим југословенским републикама.....	25
10.1. Република Словенија.....	25
10.2. Република Хрватска.....	25
10.3. Босна и Херцеговина.....	26
10.4. Република Црна Гора	26
10.5. Република Македонија	26
11. Промене и правне празнине.....	27
12. Закључак	29
Литература.....	30

1. Увод

Свет је у 21. веку суочен са многобројним опасностима. Некада је државама главни проблем била друга држава, а данас је много другачије. Територијални рат између две државе који је раније био честа појава данас је готово на измаку, док се државе и њихови народи боре са многим другим опасностима. Светска економска криза, интензивне миграције, друштвена неусклађеност, корупција, тероризам, организовани криминал, индустријска шпијунажа, компјутерски криминал и др. јесу опасности са којима се друштво данас бори. Из горе наведеног можемо да видимо да је све више опасности које погађају унутрашњу безбедност државе. Самим тим долази и до потребе да се ангажују многобројни органи који ће сузбити настанак и деловање ових облика угрожавања. Због све већег броја опасности, долази до преоптерећености органа који их сузбијају и потребе да се формира приватни сектор безбедности који ће имати одређена овлашћења и растеретити државне органе. У складу са тим, јавила се потреба да се пронађе одговарајућа законска регулатива која ће допринети побољшању одређених видова безбедности грађана и имовине.

Србија је једна од последњих земаља која је регулисала приватни сектор безбедности. Корене овог сектора проналазимо у појму друштвена самозаштита чија је идеја била да се потреба заштите основних вредности друштва пренесе са државе на субјекте друштвене самозаштите (Кековић и Димитријевић, 2017, стр. 88). Двадесетак година је приватни сектор безбедности у Србији пословао у правном вакууму, да би 2013. године био усвојен Закон о приватном обезбеђењу. Србија је овим законом правно регулисала активности недржавних актера у сектору безбедности. Од Закона се очекивало да ће довести до професионализације сектора приликом увођења обавезне обуке и полагања испита којим се добија лиценца за рад у овој области. Такође се очекивало да ће се приликом лиценцирања предузетника и њихових запослених лакше одредити колико њих је радило легално овај посао.

У Закону о приватном обезбеђењу детаљно су описани послови и овлашћења радника приватног обезбеђења, као и процес лиценцирања коме ћемо посветити нешто више пажње у наставку.

Дакле, у овом раду детаљно ћемо се позабавити Законом о приватном обезбеђењу, пословима службеника приватног обезбеђења, стављајући посебан акценат на процес лиценцирања радника, као и фирми за приватно обезбеђење, условима које морају да испуне, врстама лиценци, као и начину добијања лиценце. У завршном делу рада биће речи о историјском развоју приватног сектора безбедности у земљама бивше Југославије, као и одређене промене и неправилности које се могу пронаћи у Закону који се спроводи у Србији.

2. Законски оквир у области приватног обезбеђења

Настанак нових безбедносних изазова, ризика и претњи везује се за престанак Хладног рата и нестанак биполарне поделе света између два највећа светска блока. „ Од краја осамдесетих година, појам безбедности се почео ширити из војних у невојне области као што су људска права, климатске промене, политичка или економска стабилност и др.“ (Ејдус, 2010, стр. 128). Дошло је до значајних промена на пољу безбедности. Глобализација, техничко – технолошки напредак, савремени економски трендови довели су до појаве нових облика угрожавања људске безбедности. Поред криминала, који је најкарактеристичнији облик угрожавања људске безбедности, јављају се и организовани криминал, који заједно са тероризмом односи велики број људских живота и чини велике материјалне губитке. Јавља се и велики број природних непогода, попут пожара, земљотреса, акцидената, хаварија и других временских неприлика. Како би одговорили на те, али и на друге облике угрожавања безбедности, држава ангажује расположиве ресурсе, безбедносне потенцијале и друге капацитете, а остварује и различите видове сарадње у међународној заједници. Једни од главних органа у сузбијању наведених појава јесу полиција, службе безбедности, јединице за ванредне ситуације и други државни, као и недржавни субјекти. Промена природе претње, појава нових извора и носилаца угрожавања, довели су до потребе да се осим државних органа, ангажују и многи недржавни органи. Као један од значајнијих јесте приватни сектор безбедности. Традиционално схватање да је само полиција одговорна за безбедност, увелико се напушта у смислу да приватна безбедност има све значајније место. Приватни сектор безбедности је у многоме растеретио полицију. „ Полиција данас све више добија улогу субјекта који селективно делује и то на одређене („најопасније“) облике угрожавања, док је друштву, а тиме и приватном сектору, остављено да се стара о оним, другим, „мање опасним“ угрожавањима“ (Стајић, 2018, стр. 378). Овде је реч о увезаном систему који кроз континуирани процес реализује функцију безбедности. Како и друге земље, тако је и Србија претрпела значајне промене на пољу безбедности. Додатни подстицај

промени система безбедности наше земље било је усвајање Стратегије националне безбедности Републике Србије која је дефинисала поред државног и постојање система приватне безбедности (обезбеђења) као две целине јединственог система безбедности (Стајић и Мандић, 2014, стр. 132).

Стратегија је била и основни предуслов усвајању Закона о приватном обезбеђењу. Двадесет година након укидања Закона о друштвеној самозаштити, Народна скупштина Републике Србије је усвојила Закон о приватном обезбеђењу и Закон о детективској делатности 2013. године. Закон је у складу са Стратегијом националне безбедности Републике Србије и њиме се прописују услови које треба да испуне правна и физичка лица како би се легално бавила пословима приватне безбедности. Овим законом уређују се „обавезно обезбеђење и заштита одређених објеката, послови и рад правних и физичких лица у области приватног обезбеђења, услови за њихово лиценцирање, начин вршења послова и остваривање надзора над њиховим радом“ (ЗоПО, члан 1, став 1). Према овом закону приватно обезбеђење „обухвата пружање услуга, односно вршење послова заштите лица, имовине и пословања физичком и техничком заштитом када ти послови нису у искључивој надлежности државних органа, као и послове транспорта новца, вредносних и других пошилики, одржавања реда на јавним скуповима, спортским приредбама и другим местима окупљања грађана (редарска служба), које врше правна лица и предузетници регистровани за ту делатност, као и правна лица и предузетници који су образовали унутрашњи облик организовања обезбеђења за сопствене потребе“ (ЗоПО, члан 2, став 1). Члан 2 овог закона каже да услуге приватног обезбеђења не спадају у полицијске или друге послове безбедности које врше органи државне управе. Такође у члану 2 овог закона се наводи да правна лица и предузетници који имају лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења не могу вршити послове заштите лица и имовине који су у искључивој надлежности државних органа, као и то да не могу примењивати оперативне методе и средства, односно оперативно-техничка средства и методе које ти органи примењују на основу посебних прописа. У четвртном поглављу овог закона регулисан је процес

лиценцирања правних лица, предузетника и физичких лица у приватном сектору безбедности у Републици Србији, коме ћемо посветити нешто више пажње у даљем раду (Станковић, 2019, стр. 178).

3. Послови приватног обезбеђења и основни појмови

Да бисмо разумели процес лиценцирања приватног обезбеђења, прво је потребно да објаснимо неке од основних појмова и делатност рада саме службе. Као једна од најзначајнијих служби приватног обезбеђења јесте служба физичког обезбеђења.

У члану 6 ЗоПО наведени су послови физичког обезбеђења у које спадају : послови заштите имовине, лица и пословања, послови физичке и техничке заштите, као и послови транспорта новца и вредносних пошиљки, одржавања реда на јавним скуповима, спортским приредбама и другим местима окупљања грађана. Под физичком заштитом подразумева се физичко присуство службеника обезбеђења и његова непосредна активност у одређеном простору и времену, као и примена мера и употреба средстава принуде, док техничка заштита представља обезбеђење лица и имовине помоћу техничких средстава и уређаја. Подразумева планирање, пројектовање, уградњу и одржавање видео – надзора штићеног простора и објеката, као и алармног система. Послове физичке и техничке заштите, као и њихову комбинацију врше службеници физичког обезбеђења. Службеник физичког обезбеђења јесте лице које поседује лиценцу Министарства за вршење послова приватног обезбеђења. У свом раду може да користи и одређена техничка средства заштите, под одређеним условима који су наведени у Члану 23 Закона о приватном обезбеђењу.

„ Служба физичког обезбеђења има своје основне делатности које дефинишу основу рада и начин ангажовања запослених, у овом делу физичке заштите“ (Мандић, 2019, стр. 30).

Основне делатности СФО јесу:

1. Контрола – јавља се као контрола приступа, контрола робе - имовине и контрола предмета
2. патролирање (обилазак) – спроводи се обиласком терена који се обезбеђује и тиме се врши опсервација истог

3. пратња и заштита – може се спроводити у оквиру простора који се обезбеђује и ван њега
4. преглед простора – представља опсервацију и контролу штићеног простора када у простору нема запослених ни посетилаца
5. посебне намене - противпожарна заштита, пријем моторних возила ван радног времена правног лица и слично

„Да би служба физичког обезбеђења функционисала и да би у потпуности адекватно обављала све постављене задатке, неопходно је да :

- 1) Доношењем интерних аката у складу са постојећим законским оквирима институционализује њен рад,
- 2) Омогући формирање адекватних организационих облика,
- 3) Испуне кадровски и материјални предуслови, обука, тренинг“ (Мандић, 2019, стр. 38).

4. Лиценцирање приватних и физичких лица приватног обезбеђења

Сви прописи који се односе на област физичког обезбеђења систематизовани су у једном закону. У Закону о приватном обезбеђењу који је ступио на снагу 2013. године. ЗоПО дефинише, између осталог, предуслове неопходне за функционисање СФО тако да послове приватног обезбеђења могу вршити правна лица, предузетници и физичка лица који имају лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења, издату од стране Министарства (ЗоПО, 2018, члан 8, став 1). Сам процес лиценцирања подразумева професионализацију службеника приватног обезбеђења, као и промене у кадровском саставу приватног обезбеђења. Процес лиценцирања започиње здравственим прегледом и безбедносном провером лица, затим следи обука која подразумева теоријску и практичну наставу. Безбедносна провера јесте провера кривичне и прекршајне евиденције кандидата. Листа референтних здравствених установа које издају уверење о психофизичкој способности за обављање послова приватног обезбеђења утврђује се актом које доноси министар надлежан за послове здравља. Обука омогућује професионализацију и оспособљавање стручног кадра и ефикасност у раду службеника и целокупног сектора приватне безбедности. Након завршене обуке следи полагање испита пред комисијом коју образује надлежни министар. Лица која положи испит добијају лиценцу за рад у приватном обезбеђењу. Лиценца јесте „ решење којим се правним лицима и предузетницима који испуњавају прописане услове, дозвољава обављање делатности приватног обезбеђења“, као и „решење којим се физичким лицима која испуњавају прописане услове, дозвољава вршење послова приватног обезбеђења“ (ЗоПО, 2018, члан 3).

4.1. Услови за добијање лиценце код правних лица

„ Да би правно лице, односно предузетник добило лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења, неопходно је да испуњава опште услове предвиђене Законом и то да:

- 1) су уписани у регистар привредних субјеката у Републици Србији, са шифром делатности приватног обезбеђења и услуге система обезбеђења;
- 2) имају акт о системазизацији радних места, са описом послова и овлашћењима запослених за свако радно место,
- 3) имају акт који ближе прописује изглед униформе коју носе службеници обезбеђења и изглед знака,
- 4) имају одговорно лице које поседује лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења, која се издаје физичком лицу,
- 5) поседују одговарајући простор,
- 6) поседују посебан простор за смештај оружја и муниције, у складу са прописима о условима за смештај и чување оружја и заштиту од пожара, ако послове приватног обезбеђења обавља са оружјем,
- 7) имају сопствени или уговорени Контролни центар ако пружају услуге физичко-техничке заштите или обезбеђења транспорта и преноса новца и вредносних пошилики“ (ЗоПО, 2018, члан 10, став 1).

Услови које је потребно да испуни одговорно лице под тачком 4 јесте :

1. да је држављанин Републике Србије,
2. да је пунолетно,
3. психофизички способно за вршење послова, што доказују лекарским уверењем надлежне здравствене установе,
4. има најмање средњу стручну спрему,
5. да је прошло одговарајућу безбедносну проверу,
6. има лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења, која се издаје физичком лицу

„ Поред општих услова, потребно је да се испуне и посебни услови да би добили :

- 1) Лиценцу за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања – јесу да имају најмање једног запосленог службеника физичког обезбеђења са Лиценцом за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања;
- 2) Лиценцу за вршење послова физичко-техничке заштите без оружја и Лиценцу за вршење послова физичко-техничке заштите са оружјем – јесу да имају најмање 10 запослених службеника физичког обезбеђења са Лиценцом за вршење основних послова службеника обезбеђења – без оружја или Лиценцом за вршење специјалистичких послова службеника обезбеђења – са оружјем;
- 3) Лиценцу за вршење послова обезбеђења, транспорта и преноса новца и вредносних попиљки – јесу да имају најмање 10 запослених службеника обезбеђења са Лиценцом за вршење специјалистичких послова службеника обезбеђења – са оружјем и да поседују техничка средства за транспорт и пренос новца и вредносних попиљки у складу са чл. 36. и 38. овог Закона;
- 4) Лиценцу за вршење послова планирања система техничке заштите – јесу да имају најмање једног запосленог са средњим образовањем техничке струке, са Лиценцом за вршење послова планирања система техничке заштите;
- 5) Лиценцу за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите – јесу да имају најмање једног запосленог са вишим образовањем стеченим по прописима који су важили до дана ступања на снагу Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05) или високим образовањем на студијама првог степена у пољу техничко-технолошких наука, са Лиценцом за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите;
- 6) Лиценцу за вршење послова монтаже, пуштања у рад и одржавања система техничке заштите и обуке корисника“ (ЗоПО, 2018, члан 10, став 2).

4.2. *Услови за добијање лиценци код физичких лица*

Да би физичко лице добило лиценцу, такође је потребно да се испуне неки од општих услова :

- 1) да је држављанин Републике Србије;
- 2) да је пунолетно;
- 3) има најмање средњу стручну спрему;
- 4) прошло одговарајућу безбедносну проверу;
- 5) да је психофизички способно за вршење послова, што доказује лекарским уверењем надлежне здравствене установе;
- 6) да је обучено за руковањем ватреним оружјем, односно ако је одслужио војни рок са оружјем, ако послове врши са оружјем;
- 7) савладао одговарајућу обуку за вршење послова приватног обезбеђења у складу са овим законом;
- 8) има положен стручни испит у Министарству (ЗоПО, 2018, члан 12, став 1)

Као код приватних лица, и код физичких постоје посебни услови који треба да се испуне да би се добила лиценца. Да би физичко лице добило Лиценцу за вршење послова техничке заштите, односно Лиценцу за вршење послова планирања система техничке заштите, Лиценцу за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите или Лиценцу за вршење послова монтаже, пуштања у рад, одржавања система техничке заштите и обуке корисника јесте да има стечено најмање средње образовање техничке струке (ЗоПО, 2018, члан 12, став 2). Можемо да закључимо да како за физичка, тако и за правна лица није довољна само обука како би стекли лиценцу за рад, већ је потребно да испуне и мноштво других услова који ће створити примерену службу обезбеђења. Адекватно испуњени наведени услови доводе до формирња одговарајуће службе обезбеђења, што резултира бољи и квалитетнији рад.

Сматрам да свако одступање од наведених етапа, поред одступања прописаног закона, умањује и сам квалитет рада. Такође услови су формирани смислено, сврсисходно и достижни су приватним и физичким лицима.

4.3. Врсте лиценци

„Закон предвиђа следеће врсте лиценци које се могу издати физичким лицима:

- 1) Лиценца за процену ризика у заштити лица, имовине и пословања;
- 2) Лиценца за вршење послова физичко-техничке заштите лица и имовине и одржавања реда на спортским приредбама, јавним скуповима и другим местима окупљања грађана:
 - Лиценца за вршење послова одговорног лица за заштиту,
 - Лиценца за вршење основних послова службеника обезбеђења без оружја,
 - Лиценца за вршење специјалистичких послова службеника обезбеђења са оружјем;
- 3) Лиценца за вршење послова техничке заштите:
 - Лиценца за вршење послова планирања система техничке заштите,
 - Лиценца за вршење послова пројектовања и надзора над извођењем система техничке заштите,
 - Лиценца за вршење послова монтаже, пуштања у рад, одржавања система техничке заштите и обуке корисника“ (ЗоПО, 2018, члан 11).

Приватна и физичка лица приватног обезбеђења могу обављати и послове одржавања реда на јавним скуповима, спортским приредбама, местима и објектима где се одржавају забавни, музички, култури и други програми. Редарска служба се врши без оружја, а такође је потребно поседовање лиценце. За вршење послова редарске службе физичком лицу Министарство издаје Лиценцу за вршење послова редарске службе. Да би се квалитетније обављали послови обезбеђења, неопходна је подела различитих лиценци које ће ближе одредити посао службеника. У

зависности од врсте лиценце обавља се засебна обука прилагођена неопходним вештинама и знању које ће служити у даљем раду.

4.4. Поступак и начин издавања лиценце

У складу са одредбама новог Закона о приватном обезбеђењу Републике Србије јавила се потреба за програмима стручне обуке који су везани за послове физичког и техничког обезбеђења. Обука служи да се одговорност, ниво стручности и спремности лица која обављају послове приватног обезбеђења подигне на што већи ниво квалитета. Могу да је спроводе Министарство, правна и физичка лица која испуњавају одговарајуће услове за обављање послова обуке, која добију од Министарства. Обука започиње пријавом физичког лица које жели да добије лиценцу за вршење послова приватног обезбеђења. Пријава се подноси Министарству, односно овлашћеном приватном или физичком лицу. Након завршене пријаве, следи безбедносна провера коју врше припадници Министарства унутрашњих послова. Безбедносна провера се дефинише као „скуп мера и радњи предузетих у циљу утврђивања постојања безбедносне сметње, док је безбедносна сметња чињеница која онемогућава изавање лиценце физичком лицу“ (Станковић, 2019, стр. 181). Уколико лице прође безбедносну проверу, организатор са полазницима закључује писани уговор о спровођењу обуке. Да би одређено правно или физичко лице могло да спроводи обуку, потребно је да поседује одговарајуће просторије за вршење теоријске и практичне наставе, као и да има обезбеђена одговарајућа средства и ангажује одговарајуће предаваче за оба дела обуке. Да би обука била валидна потребно је да се састоји из теоријског и практичног дела. Теоријски део подразумева предавање, курсеве, консултације и разне врсте радионица, док практични део подразумева обуку за употребу физичке снаге. Практичним делом се усавршавају физичке способности. Правилник о програмима и начину обављања стручне обуке за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе („Службени гласник РС“, број 15/19)

прописује програм и начин обављања стручне обуке физичких лица за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе. Правилник наводи да се програми обуке састоје од више тема подељених по наставним јединицама. Обука се спроводи тако да један час обуке траје 45 минута, а на дан се не сме одржати више од шест часова. Предавач је дужан да се држи редоследа који је одређен планом обуке и да води дневник обуке у коме ће евидентирати датум и време обраде наставне јединице, као и име и презиме полазника који је одсутан са обуке. На часу обуке, полазник је дужан да има личну карту или било који други документ са фотографијом, на основу ког се може утврдити његов идентитет. Тек по савладаном теоријском и практичном делу курса, кандидат стиче право да полаже завршни испит како би добио потврду о обучености. Лице које је завршило обуку физичког лица за вршење послова приватног обезбеђења полаже стручни испит у Министарству. Да би полазник савладао обуку, мора да присуствује свим часовима обуке, као и да положи завршни испит који траје најдуже 60 минута. Да би положио испит, неопходно је да одговори тачно на најмање 18 од 25 питања. Полазник који контролни тест не уради успешно има право да у наредних седам дана поново полаже завршни испит. Уколико ни тада не положи тест, шаље се на поновну обуку. Сама обука би требало да траје око 15 дана. Након успешно завршене обуке организатор полазнику издаје Потврду о обучености. Правним лицима, предузетницима и физичким лицима који испуњавају прописане услове лиценца се издаје на период од пет година, али лиценца такође престаје да важи уколико правно лице није почело са радом у периоду од шест месеци од дана коначности решења којим је издата. Лиценцирани радници су у обавези да једном годишње достављају лекарско уверење да су и даље способни за обављање послова обезбеђења. Лица која добијају лиценцу за рад са оружјем пролазе посебну обуку за руковање ватреним оружјем. Добијањем лиценце и запошљавањем у служби обезбеђења, лице добија одређена овлашћења слична овлашћењима полицајаца. Службеници обезбеђења су овлашћени да издају упозорење, нареду или забране лицу улазак или боравак уштићеном објекту, да провере идентитет лица, зауставе

и прегледају лице, возило или предмете, привремено одузму предмете, привремено задрже лице или употребе средства принуде под условима који су утврђени законом (физичку снагу, средства за везивање, ватрено оружје, гасни спреј, посебно дресиране псе).

4.5. *Процена реалног рока за извођење обуке*

С обзиром на то да Министарство унутрашњих послова није на време донело одговарајуће подзаконске акте који се односе на обавезну обуку, у пракси се показао мали број оних који су заинтересовани за обуку. Један од главних разлога јесте финансирање обуке о чему ћемо говорити нешто касније. Други разлог јесте мали број акредитованих центара за обуку који су почели да раде, и то не пуним капацитетом. Такође, један од проблема јесте и мала вероватноћа да сви радници приватног обезбеђења могу да прођу обуку у року који је предвиђен законом (Петровић и Милошевић, 2015, стр. 23). У табели 1 можемо видети анализу привредне коморе Србије о томе колико су реални рокови извођења обуке у односу на број центара и број особља (Петровић и Милошевић, 2015, стр. 24).

Табела 1. Процена реалног рока за извођење обуке

Број акредитованих центара за обуку	16	Свака комисија треба да има 5 чланова, да испита 15 кандидата дневно, у трајању од 30 минута по кандидату			
Број група које полажу обуку истовремено	2				
Колико дана траје обука	15				
Просечан број кандидата у групи	25				
Број кандидата	20. 000	30. 000	40. 000	50. 000	60. 000
	427	640	853	1067	1280
Датум почетка обуке	01/03/2015	01/03/2015	01/03/2015	01/03/2015	01/03/2015
Датум завршетка обуке	17/10/2016	11/08/2017	06/06/2018	01/04/2019	24/01/2020
Радни дани комисије	24	36	47	59	71
Потребан број испитних комисија	56	56	56	56	56

4.6. Трошкове обуке и лиценцирања

Једно од главних питања приликом доношења Закона о приватном обезбеђењу јесте: „ Ко сноси трошкове обуке?“ Дошло је до спорења радника обезбеђења и њихових послодаваца око тога ко ће сносити трошкове обуке и лиценцирања. Послодавци су сматрали да су радници ти који треба да сnose трошкове јер су они носиоци лиценци, а не фирме и уколико би фирма сносила исте, радници би могли злоупотребити одласком у другу фирму након завршене обуке. За разлику од послодаваца, радници су сматрали да су фирме дужне да плате обуку јер им свакако годинама дају ниске плате којима не могу ни да покрију трошкове лиценцирања. На основу тога, Министарство за рад је изнело мишљење да су фирме дужне да плате обуку својим радницима. Неке од фирми прихватиле су ово тумачење Министарства и платиле су обуку својим запосленима уз обавезујући уговор да не смеју самоиницијативно да прекидају радни однос у фирми у периоду 3 до 5 година (у зависности од фирме), у супротном ће сами платити трошкове обуке. Иако су многе фирме усвојиле предлог Министарства, остало је неразјашњено ко покрива трошкове полагања испита и издавања лиценце (Петровић, 2016, стр. 5). Према истраживању које је спроведено 2019. године, на 11 службеника приватног обезбеђења у табели 2 можемо видети ко је сносио трошкове лиценцирања и који су услови били за то (Станковић, 2019, стр. 189).

Табела 2. Подаци о трошковима лиценцирања

Испитаник	Носилац трошкова	Услов послодавца
1.	Послодавац	Наплатили умањењем зараде
2.	Самостално	/
3.	Послодавац	Уговор на пет година
4.	Послодавац	Наплатили умањењем зараде
5.	Послодавац	Лео наплатили умањењем зараде
6.	Самостално	/
7.	Послодавац	Уговор на две године
8.	Самостално	/
9.	Лелимично	Без обавезивања
10.	Послодавац	Без обавезивања
11.	Послодавац	Без обавезивања

5. Легитимација

Свако лице које поседује Лиценцу приватног обезбеђења треба да има и легитимацију службеника приватног обезбеђења које издаје Министарство. Легитимација садржи личне податке, фотографију и назнаку овлашћења службеника приватног обезбеђења коме је издата. Министар прописује садржину, изглед и начин употребе легитимације службеника приватног обезбеђења (ЗоПО, члан 62). Неопходно је да сваки службеник приватног обезбеђења има код себе легитимацију приликом вршења послова обезбеђења како не би дошло до злоупотребе њиховог положаја. Легитимација представља документ којим се може идентификовати службеник обезбеђења.

6. Контролни центар

Контролни центар јесте место које је опремљено техничким уређајима за аутоматски пријем, обраду алармних сигнала и других информација са објеката или возила који су заштићени средствима техничке заштите. Дежурство контролног центра је током 24 часа. Контролни центар морају имати правна лица и предузетници који имају Лиценцу за вршење послова физичко-техничке заштите лица и имовине, одржавања јавног реда и мира, Лиценцу за вршење послова обезбеђења транспорта и преноса новца и вредносних пошиљки. Правно лице и предузетник који могу имати Контролни центар јесу они који имају Лиценцу за вршење послова монтаже, пуштања у рад и одржавања система техничке заштите и обуке корисника. Уколико се врши кривично дело које се гони по службеној дужности или постоји прекршај са елементима насиља, оператер Контролног центра је у обавези да обавести полицију. Заштита података прикупљена на овај начин врши се у складу са одредбама члана 32. Закона о приватном обезбеђењу, у коме се наводи да су правно лице или предузетник у обавези да на видљивом месту истакну обавештење да је штићени простор или објект под видео надзором (ЗоПО, члан 44).

7. Евиденција и надзор

За службе и службенике приватног обезбеђења потребно је да се врше одређене евиденције. Евиденције спроводи Министарство, и то евиденцију издатих лиценци за правна лица и предузетнике који обављају делатност приватног обезбеђења, евиденцију издатих лиценци за физичка лица која врше послове приватног обезбеђења, евиденцију издатих легитимација за службенике обезбеђења. Евиденције воде и правна лица и предузетници за приватно обезбеђење. Воде евиденцију о привремено и повремено ангажованим службеницима обезбеђења; евиденцију закључених уговора са корисницима; евиденцију збирке података за правна и физичка лица која се обезбеђују; штићених објеката и простора који се обезбеђују; оружја, муниције, опреме и средстава за рад; евиденцију издатих налога за ношење оружја и грађанског одела; одржаних вежбовних гађања из ватреног оружја; евиденцију о примени средстава принуде; евиденцију извештаја о кривичним делима која се гоне по службеној дужности и прекршајима са елементима насиља, достављеним надлежној полицијској управи; као и евиденцију о извршеној стручној обуци и стручном испиту службеника обезбеђења (ЗоПО, члан 66).

8. Профил приватног сектора безбедности

Према проценама Министарства унутрашњих послова, приватни сектор безбедности у Србији запошљава између 25.000 и 60.000 људи који имају 47.000 комада оружја. У Србији је регистровано око 600 фирми, али реална процена је око 300. Око половине тих фирми је у Београду. Приватни сектор безбедности у Србији бележи континуирани раст. Према подацима из CoESS-а процентуални раст 2007. у односу на 2006. износи 10%, 2008. у односу на 2007. 12%, а 2009. у односу на 2008. износи 14%, док процентуални раст 2010. у односу на 2009. износи чак 20% (ЦЕАС, 2013, стр. 42). На основу ових података можемо да видимо да је број запослених и број нових предузећа који се баве приватним обезбеђењем у Србији у порасту, као и то да је све већа потражња за овим сектором. Постало је неопходно да свака фирма или предузеће имају ангазоване службенике обезбеђења.

9. Профил радника

Ступањем на снагу Закона о приватном обезбеђењу 2013. године, свако лице које жели да се бави пословима приватног обезбеђења мора да прође одговарајућу обуку и да поседују лиценцу за обављање ове врсте посла. Ниво образовања радника је различит, почев од завршене основне школе, па до дипломе факултета без обзира на врсту стручне спреме. У последње време посао се нуди лицима која имају најмање завршену трогодишњу средњу школу било које струке. У највећем броју случајева радно искуство се не тражи јер већина фирми одржава потребне курсеве за савладавање овог посла. Предност се даје особама које поседују уверење о завршеној обуци за руковање ватреним оружјем и положеном стручном испиту из противпожарне заштите. За ову врсту посла раднике је могуће тражити и преко омладинске задруге. Највећи број запослених у сектору приватног обезбеђења чине мушкарци од 18 до 35 година. Неретко се дешава да и жене раде у овом сектору. Такође, фирме могу да ангажују и лица која су у пензији. Један од основних услова које је потребно да радник испуни јесте да осим поседовања лиценце о положеном стручном испиту из ове области, не буде осуђиван, тј да се против лица не води судски поступак (Петровић и Милошевић, 2015, стр. 13).

10. Приватни сектор безбедности у бившим југословенским републикама

На просторима бивше Југославије приступ нормативној регулативи ове области је сличан, међутим постоје и одређене разлике. Једна од тих разлика односи се на број донетих закона који покривају ову област. Републике Црна Гора, Словенија и Македонија имају по два закона, док Република Хрватска, Федерација БиХ и Република Српска имају по један закон. Република Србија је једна од последњих југословенских земаља која је регулисала питање приватног сектора безбедности.

10.1. Република Словенија

У Републици Словенији детективска делатност се почела развијати од 1988. године када је поднет први захтев за регистрацију приватног детектива. Након тога, 1989. године је усвојен Закон о предузећима. Први закон о детективској делатности усвојен је 1994. године, који је довео до бржег развоја детективске делатности. Измене и допуне Закона о детективској делатности објављени су 2002. године. Сматра се да је данас приватна детективска делатност у Републици Словенији добро нормативно уређена. Приватни детективи у Словенији уживају друштвени углед (Скакавац, 2013, стр. 149).

10.2. Република Хрватска

Приватна безбедност у Републици Хрватској почела је 1996. године доношењем Закона о заштити особа и имовине уз измене и допуне 1996. и 2001. године. Већ 2003. године Хрватска доноси Закон о приватној заштити, којим престаје да важи претходни закон, осим одредби које су се односиле на приватне детективе и детективску делатност (Скакавац, 2013, стр. 149).

10.3. Босна и Херцеговина

За приватни сектор безбедности у Босни и Херцеговини карактеристичан је период од 1996. до 2002. године. Важан корак у успостављању приватне безбедности јесте доношење Закона о агенцијама за обезбеђење лица и имовине и приватној детективској делатности Републике Српске. „Законом су утврђени стандарди за оснивање приватних сигурносних компанија. У складу са овим стандардима од 2002. године, па до јула 2009. године на подручју Републике Српске основано је и делује 37 приватних сигурносних компанија“ (Кржалић, 2009, стр. 54).

10.4. Република Црна Гора

У Републици Црној Гори 2005. године донета су два закона која се односе на приватну безбедност: Закон о детективској дјелатности и Закон о заштити лица и имовине (Скакавац, 2013, стр. 150).

10.5. Република Македонија

Република Македонија ову област је уредила Законом о обезбеђењу лица и имовине из 1999. године, Законом о изменама и допунама Закона за обезбеђење лица и имовине из 2007. године, Закон о детективској делатности из 1999. године (Скакавац, 2013, стр. 150).

11. Промене и правне празнине

Закон о приватном обезбеђењу је ступио на снагу 2013. године. Пре него што је ступио на снагу ова област била је регулисана Законом о оружју и муницији, Законом о раду, Законом о безбедности и здрављу на раду. Проблем је представљао запошљавање у предузећима која се баве обезбеђењем. Догађало се да се за пријем у радни однос тражила само потврда о некажњавању и лекарско уверење без потврде психичког стања кандидата. Проблем је настајао и приликом одабира кандидата. Многе фирме су запошљавале велик број људи и гледало им се кроз прсте. Такође, један од проблема био је и нестручно руковање ватреним оружјем. Ове, и многе друге неправилности довеле су до потребе да се донесе Закон о приватном обезбеђењу који ће ближе регулисати правила из ове области. Ступањем на снагу овог закона, стање у приватној безбедности се знатно побољшало, међутим и даље су постојали одређени недостаци. Главни недостаци се односе на питања лиценцирања и контроле. Закон је претрпео промене 2018. године. Промене су се односиле техничко-нормативне сегменте, али и на висину новчаних казни приликом непоштовања Закона о приватном обезбеђењу. Бољи део измена односио се на потпуније законско уређивање обуке за обављање ових послова, обавезно лиценцирање кандидата. Приликом подношења захтева за лиценцу, правна лица нису у обавези да докажу да ли имају неизмирене новчане обавезе према држави, тако да је тешко установити да ли су неки од њих пословали „на црно“ и да ли ће тако поступати и у будуће. Такође, потребно је да власници и одговорна лица подлегну озбиљнијим безбедносним проверама како би се надлежни органи уверили да компаније немају везе са организованим криминалом, што је неретко био случај. Закон предвиђа да полицијски службеници, војници, припадници правосуђа или безбедносних служби не морају да похађају обуку како би добили лиценцу, што такође може представљати проблем јер није свако ко је радио у државним безбедносним органима или судству прошао обуку и стекао знање о приватном обезбеђењу. Законом није ни прецизно разјашњено како ће Министарство унутрашњих послова вршити контролу над

сектором приватне безбедности. Да би се извршила успешна контрола приватног сектора безбедности, неопходно је да се изврше организационе и нормативне промене, али и промене раду МУП-а (Петровић и Милошевић, 2016, стр. 24). Иако је Закон претрпео многобројне промене и значајно утицао на побољшање сектора безбедности и даље постоје одређене правне празнине које могу озбиљно да оштете како државу, тако и оне који ангажују приватнике обезбеђења. Било би неопходно да се јасније дефинише начин вршења контроле над овим сектором и да свако лице, без обзира на раније радно искуство, прође одговарајућу обуку како би стекло лиценцу за рад у овој области.

12. Закључак

С обзиром на то да безбедносне претње данас све више утичу на унутрашњи мир и стабилност, осим државних, било је неопходно укључити и недржавне субјекте у борби против истих. Као један од значајнијих показао се приватни сектор безбедности. Србија иако је дуги низ година функционисала у правном вакууму у овој области, ипак је успела да је регулише доношењем Закона. Законом је успела да ближе одреди овлашћења и обавезе службеника приватног обезбеђења, да уведе обавезну обуку и лиценцирање радника. Обавезним лиценцирањем подигао се квалитет услуге приватног обезбеђења, ојачао је професионализам, стандардизовале су се услуге приватне безбедности. Ова одлука довела је до повећаног броја фирми који раде легално и знатно смањила број фирми који раде на црно. Иако је процес лиценцирања уведен с намером да уведе ред у овај сектор, ипак није успео у потпуности у томе. Остало је неразјашњено питање финансирања трошкова саме обуке, што са собом повлачи и незаинтересованост радника да се заврши иста и питање на који начин ће се извршити контрола над овим сектором. Свакако, овом одлуком десио се велики помак у овој области, с обзиром на то да је порастао број регистрованих фирми који се баве овом делатношћу, као и то да готово свака фирма има ангазоване приватнике обезбеђења.

Литература

- Ејдус, Ф. (2010). *Међународна безбедност: Теорије, сектори и нивои*. Београд: Факултет безбедности.
- Кековић, З. и Димитријевић, И. (2017). *Систем безбедности са системом безбедности Републике Србије*. Београд: Факултет безбедности.
- Кржалић, А. (2009). *Стање приватне сигурности у Босни и Херцеговини*. Сарајево: Центар за сигурносне студије БиХ.
- Мандић, Г. (2019). *Корпоративна безбедност*. Београд: Факултет безбедности.
- Петровић, П. (2016). *Анатомија пропалог лиценцирања приватног обезбеђења*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
- Петровић, П., Милошевић, М., Обрадовић, Д., Шарић, М. и Миливојевић, А. (2015). *Нови-стари изазови приватног сектора безбедности у Србији*. Београд: Београдски центар за безбедносну политику.
- Петровић, П. и Милошевић, М. (2016). *Приватни сектор безбедности у југоисточној Европи- претња или стуб безбедности? Случај Србија*. Преузето 22. марта 2022. са <https://bezbednost.org/publikacija/privatni-sektor-bezbednosti-u-jugoistocnoj-evropi-pretnja-ili-stub-bezbednosti-slucaj-srbija/>
- Стајић, Љ. (2018). Правни оквир приватне безбедностиу светлу савременог схватања појма безбедности, *Зборник радова приватног факултета у Новом Саду*, 1-2/2008, 376.
- Скакавац, З. (2013). Приватни сектор безбедности у Републици Србији – стање и перспективе. *Зборник радова: III међународна знанствено – стручна конференција „ Нове сигурносне угрозе и критична национална инфраструктура“*, 328-334.
- Станковић, Д. (2019). *Процес лиценцирања службеника приватног обезбеђења у Републици Србији*. Мастер рад. Ниш: Правни факултет.
- Стајић, Љ. и Мандић, Г. (2014). Неке контроверзе Закона о приватном обезбеђењу. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*. 48 (2), 131-150.
- Правилник о програмима и начину обављања стручне обуке за вршење послова приватног обезбеђења и редарске службе*, Службени гласник Републике Србије, бр. 15/2019.
- Закон о приватном обезбеђењу*, Службени гласник Републике Србије, бр. 104/2013, 42/2015 и 87/2018.
- У корак са приватним сектором безбедности* (2013), Центар за евроатлантске студије. Преузето 16. марта 2022. године са https://www.ceas-serbia.org/images/2015-i-pre/CEAS_Izve%C5%A1taj_-_U_korak_sa_privatnim_sektorom_bezbednosti.pdf.